

Särskilt boende

Fastställt av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2020-02-19
Ärendenr SON 2016/307
Version [1.0]

Särskilt boende

Innehållsförteckning

Särskilt boende.....	1
Inledning	3
Krav på insatsen särskilt boende	3
Från beslut till verkställighet.....	3
Ej verkställda beslut	3
Att flytta till särskilt boende.....	3
Förändrade behov	4
Service och omvårdnad.....	4
Bemanning	4
Kontaktman	5
Socialt innehåll	5
Mat och måltider	5
Hälsa- och sjukvård.....	6
Fast vårdkontakt	6
Funktionsstöd och rehabilitering	6
Läkarmedverkan.....	7
Kognitiv svikt och psykisk ohälsa	7
Läkemedelshantering.....	7
Delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter.....	8
Mun- och tandhälsa	8
Nutrition/Ät och sväljsvårigheter.....	8
Urinblås- och tarmfunktion.....	9
Sömn	9
Smärta	9
Hud och sår	9
Fallprevention och fall.....	9
Vård i livets slutskede	10
Medicintekniska produkter.....	10
Personal.....	11
Övrigt	11
Säkerhet och krisberedskap.....	11
Larm.....	11

Nyckelhantering	11
Praktikanter, elever och studenter	11

Inledning

Tillsammans med ”Uppdrag och Kvalitetskrav Gemensamma bestämmelser” utgör detta dokument de kvalitetskrav som ställs på utförare av insatsen särskilt boende.

Kvalitetskraven gäller för utförare i såväl Region Gotlands egen regi som för utförare i privat regi.

Krav på insatsen särskilt boende

Särskilda boenden är avsedda för personer som till följd av ålderdom, fysiska och psykiska funktionsnedsättningar eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande service- och omvårdnadsinsatser för sin dagliga livsföring. Den enskilde behöver hjälp med både praktiska göromål och personlig omvårdnad, hälso- och sjukvård samt stimulans som bidrar till att upprätthålla funktioner och sociala relationer.

Syftet med särskilt boende är att säkra en god vård och omsorg som bygger på ett personcentrerat förhållningssätt och som utgår från ett individuellt anpassat professionellt arbetssätt.

Insatsen särskilt boende riktar sig främst till äldre personer som är i behov av särskilt stöd och vars behov av service och omvårdnad inte kan tillgodoses i det ordinära boendet. Även yngre personer med behov av särskilt stöd vars behov av service och omvårdnad i det ordinära boendet inte kan tillgodoses, beviljas beslut om särskilt boende. En samlad bedömning av den enskildes livssituation och behov avgör vilken insats som är mest lämplig.

Från beslut till verkställighet

Socialnämndens myndighetsavdelning utreder och fattar beslut om särskilt boende. När beslut om särskilt boende är beviljat lämnar myndighetsavdelningen över beslutet till Borådet, vilka tar kontakt med den enskilde och med utförare för att sedan anvisa/tilldela lägenhet i särskilt boende.

Krav	Uppföljning
Insatsen särskilt boende ska verkställas i enlighet med utredning och beslut snarast, dock senast inom tre månader efter fattat beslut.	
Insatsen ska vara utformad så att den stärker den enskildas möjligheter att leva ett självständigt och oberoende liv.	
Utföraren ansvarar för att den enskilde och dess närstående informeras om boendet.	

Ej verkställda beslut

Krav	Uppföljning
Om den enskilde valt att tacka nej till två erbjudanden om namngivet särskilt boende förfaller beslut, se SON § 40 2015-03-24.	

Att flytta till särskilt boende

Krav	Uppföljning
Utförare ska förbereda inflyttningen genom att i tid ge information till den enskilde, och om möjligt engagera de	

närstående. Utförare bör ge möjlighet till förhandsbesök samt ta del av den enskildes livs- och sjukdomshistoria.	
Utförare ska ha rutiner för introduktion av nya personer i det särskilda boendet. Introduktionen ska kunna anpassas till varje enskilds behov.	
Den enskilde ska vid inflyttningen få skriftlig information om vem som är chef, sjuksköterska, kontaktperson, ansvarig läkare och hur dessa kan nås. Hur och var man kan lämna synpunkter och klagomål ska också framgå.	
Den som har beslut om rätt till särskilt boende har också rätt, för att uppnå skälig levnadsnivå, att få ha sin make/sambo som medboende/sammanboende i det särskilda boendet. För detta fattas ett separat beslut. <i>Riktlinjer för medboende i särskilt boende när bara en av makarna/samborna har behov av särskilt boende ska följas.</i>	

Förändrade behov

Krav	Uppföljning
Utförare ska meddela beställare om den enskildes förändrade vård- och omsorgsbehov ställer krav på förändrade beslut med annan inriktning.	
Utförare ska dokumentera den enskildes förändrade behov.	
Utförare ska omgående meddela beställare om en person har avlidit, är inlagd på sjukhus eller av annan anledning flyttat från sin lägenhet i det särskilda boendet.	

Service och omvårdnad

Den enskildes fysiska, psykiska och sociala behov av stöd ska tillgodoses inom beslut för insatsen särskilt boende. Stödet ska ges med ett hälsofrämjande förhållningssätt. Det är viktigt att själv få utföra de aktiviteter man klarar av.

Krav	Uppföljning
Den enskilde ska få stöd i den dagliga livsföringen med t.ex. måltider och personlig hygien, stöd i att hantera och göra tillvaron begriplig och förutsägbar samt stöd i att planera framåt.	
Den enskilde ska få stöd med att sköta sitt hem med städning, bäddning, tvätt och klädvård och om man själv vill och har förmåga ges tillfälle att delta i olika vardagssysslor.	
Behov av hjälpmedel som underlättar förutsättningar för självständighet i vardagssituationer som mathållning, hushållsarbete, planering, ekonomi och kommunikation ska särskilt uppmärksammas.	

Bemanning

2016 infördes en förtydligande ändring i socialtjänstförordningen som anger att det i särskilda boenden ska finnas tillgång till personal dygnet runt i den omfattning att personal utan dröjsmål ska kunna uppmärksamma om en boende behöver stöd och hjälp.

Krav	Uppföljning
Utförare ska med varje genomförandeplan som underlag	

analysera behov av personal och ta ställning till hur varje boendeenhet ska bemannas för att behoven hos varje enskild person ska kunna tillgodoses.	
Utförare ansvarar för att boendet är bemannat dygnet runt.	
En fast personalgrupp ska finnas som bas och arbetet ska organiseras så att antalet personer som deltar i insatserna minimeras för den enskilde.	
Personal hos utföraren får inte ha uppdrag som förvaltare/god man eller annat uppdrag för de personer som man utför insatser för.	

Kontaktman

Krav	Uppföljning
Den enskilde ska erbjudas kontaktman.	
Utförare ska i samband med inflyttning ha utsett kontaktman ur personalgruppen.	
Utförare ska ha rutiner för kontaktmannens uppdrag.	
Utförare ska informera och utbilda kontaktmannen om vilka åtaganden och vilket ansvar uppgiften omfattar.	
Utförare ska aktivt arbeta för ett gott samarbete och en bra relation med anhöriga och närstående.	
Den enskilde och anhöriga ska alltid informeras om aktuell kontaktman samt om möjligheterna att byta kontaktman om så önskas.	

Socialt innehåll

Det sociala innehållet i insatsen särskilt boende kan bestå av stöd och hjälp vid promenader, samtal och läsning samt stöd i att bibehålla det sociala nätverket.

Krav	Uppföljning
Utförare ska erbjuda olika möjligheter till aktiviteter, gemenskap och sysselsättning som kan utformas och tillgodoses i grupp.	
Utförare ska beakta den enskildes önskemål och behov av socialt innehåll i vardagen och önskemål och behov ska dokumenteras i genomförandeplanen.	

Mat och måltider

De särskilda boendena ska ansvara för att dagligen servera frukost, lunch, middag och tre mellanmål. Den enskilde ska dygnet runt ha möjlighet att tillgodose sitt individuella behov av energi, näring och vätska i den form och på det sätt som passar individen bäst.

Krav	Uppföljning
Utförare ska kunna erbjuda fullvärdig och individanpassad kost av god kvalitet med måltider jämnt fördelade över dagen.	
Kosten ska uppfylla de krav som gäller för mat i offentlig verksamhet i Region Gotland och maten ska anpassas efter den enskildes behov och önskemål utifrån kulturell, etnisk, religiös bakgrund samt utifrån medicinska behov.	
Den enskilde ska ges möjlighet att påverka sin mat och måltidssituation.	

Utförare ska följa Region Gotland måltidspolicy, ”Den goda måltiden, mat och måltidspolicy för Region Gotland”.	
Måltidsmiljön ska stimulera till lugna och trivsamma måltider.	
Nattfasta får inte överstiga 11 timmar.	
Utförare för särskilt boende ska utföra egenkontroll över servering och försäljning samt se till att det finns lämpliga rutiner för alkoholserving.	
Enligt alkohollagen (SFS 2012:205) är det tillåtet att servera alkoholhaltiga drycker till boende i bostad med särskild service samt dennes besökare där måltidsservice tillhandahålls.	

Hälso- och sjukvård

Målet för hälso- och sjukvården är god hälsa och vård på lika villkor samt respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Vården ska så långt möjligt utformas och genomföras i samråd med den boende. Den enskilde har rätt att få information om sitt hälsotillstånd, om behandlingar och medicin som kan erbjudas. Här är samarbete med och information till närstående/anhöriga viktigt.

För optimalt omhändertagande är det viktigt att omvårdnadsinsatser och medicinska insatser samordnas för att kunna åstadkomma högsta kvalitet. För detta arbete krävs gott samarbete och tydlig ansvarsfördelning.

Fast vårdkontakt

Krav	Uppföljning
På varje särskilt boende ska det finnas en ansvarig sjuksköterska som utgör den fasta vårdkontakten för de boende.	
Utföraren ska säkerställa tillgång till sjuksköterska för konsultation och besök dygnet runt.	
Förutom alla hälso- och sjukvårdsinsatser ska sjuksköterska samverka med fysio- och arbetsterapeuter och planera omvårdnadsarbetet tillsammans med omvårdnadspersonalen och upprätta vårdplaner.	

Funktionsstöd och rehabilitering

Vård och omsorgen ska präglas av ett rehabiliterande förhållningssätt där den enskildes funktioner tas till vara i det dagliga livet. Detta bidrar till att den enskilde får förutsättningar att leva sitt liv med så hög grad av livskvalitet, hälsa och oberoende som möjligt.

Krav	Uppföljning
Arbetsterapeuter och fysioterapeuter ska handleda och ge omvårdnadspersonalen stöd i vardagsrehabilitering.	
Personalen ska i sin tur tillgodose den enskildes behov av vardagsrehabilitering med målet att höja och bibehålla funktionsnivå så länge som möjligt.	
Den enskildes delaktighet är en förutsättning.	
Utförare ska säkerställa att bedömning av rehabiliteringsbehov sker vid behov. Det ska således finnas erforderlig tillgång till arbetsterapeut och	

fysioterapeut.	
Den enskilde ska i samband med inflyttning erbjudas en rehabiliteringsbedömning av arbetsterapeut och fysioterapeut. Vid behov ska en rehabiliteringsplan upprättas.	
Bedömning ska omfatta förmågan att i sin omgivning utföra förflyttning, personlig vård och aktiviteter i det särskilda boendet.	
I samband med sjukhusvistelse eller förändrat omvårdnadsbehov ska kontakt tas med arbetsterapeut och fysioterapeut för att se behov av ny bedömning.	
Arbetsterapeut och fysioterapeut ska kontinuerligt samverka med omvårdnadspersonal och sjuksköterska i de riskbedömningar, åtgärder och uppföljningar som görs och ska inom sin kompetens vara delaktig i upprättandet av individuell vårdplan.	

Läkarmedverkan

Socialnämnden har överenskommelse med hälso- och sjukvårdsnämnden om läkarinsatser på särskilda boenden och för korttidsplats.

Krav	Uppföljning
Utförare ska tillse att det finns lokala rutiner för samverkan med läkare.	
Utförare ska tillse att den enskilde har en patientansvarig läkare enligt gällande rutiner.	
Utförare ska tillse att medicinska bedömningar görs i samråd med ansvarig läkare.	
Utförare ska tillse att rutiner för när kontakt med läkare initieras finns, och att dessa är väl kända av personal.	

Kognitiv svikt och psykisk ohälsa

Krav	Uppföljning
Utförare ska säkerställa att den enskilde vid kognitiva funktionsnedsättningar får hjälp med att boendemiljön anpassas så att den stödjer igenkänning, trygghet och orienterbarhet.	
Utförare ska säkerställa att personalen har kunskaper om och får fortlöpande kompetensutveckling inom området kognitiv svikt och psykisk ohälsa samt bemötande vid dessa tillstånd.	
Personer med demenssjukdom som uppvisar BPSD-symtom ska tas omhand enligt den rutin vid beteendemässiga och psykiska symtom vid demens enligt BPSD registret.	

Läkemedelshantering

Med läkemedelshantering avses enligt Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd, HSLF-FS 2017:37 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården. Den enskilde ska vara delaktig i sin läkemedelsbehandling så långt det är möjligt. När sjuksköterska tar över ansvaret ska behandlande läkare utfärda ett ansvarsövertagande för läkemedelshantering.

Krav	Uppföljning
Utförare ska utarbeta lokala rutiner och instruktioner baserade	

på de riktlinjer MAS fastställt.	
Utförare ska säkerställa att läkemedelsgenomgång med uppföljning genomförs minst 1 gång/år.	
Utförare ska säkerställa att alternativ till farmakologisk behandling beaktas.	
Utförare ska ansvara för att den enskilde har ett avskilt låst skåp för läkemedel i sitt rum.	
Utförare ska tillhandahålla låst lämpligt utrymme där basläkemedel (akutförråd) förvaras. Enbart legitimerad sjuksköterska får ha tillgång till utrymme för basläkemedel.	
Utförare ska ansvara för att överblivna läkemedel lämnas in på apotek på ett säkert sätt.	
Utförare ska ansvara för att kvalitetsgranskning av verksamhetens läkemedelshantering genomförs årligen.	

Delegering av hälso- och sjukvårdsuppgifter

Delegering av en hälso- och sjukvårdsuppgift får endast ske om det är förenligt med god och säker hälso- och sjukvård.

Krav	Uppföljning
Delegeringar ska ske utifrån Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd, SOSFS 1997:14, om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård samt utifrån av MAS fastställda riktlinjer. Stor vikt läggs på att utbildning sker innan delegering ges.	

Mun- och tandhälsa

Den enskilde som har behov av vård och omsorg en stor del av dygnet omfattas av tandvårdsreformen om uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård. Uppsökande verksamhet innefattar munhälsobedömning, individuell rådgivning, utbildning och handledning till omvårdnadspersonal om daglig munvård samt erbjudande om eventuell nödvändig tandvård.

Krav	Uppföljning
Utförare ansvarar för att strukturerade riskbedömningar genomförs, åtgärdas och följs upp enligt gällande rutiner.	
Ansvarig sjuksköterska ansvarar för att i förekommande fall utfärda underlag för tandvårdskort.	
Enhetschef ansvarar för att omvårdnadspersonal årligen får utbildning av tandhygienist.	
Utförare ska delta i de kvalitetsregister som socialförvaltningen beslutar.	

Nutrition/Ät och sväljsvårigheter

Ett gott näringstillstånd är en förutsättning för att undvika sjukdom och återvinna hälsa.

Krav	Uppföljning
Utförare ansvarar för att strukturerade riskbedömningar för undernäring genomförs, åtgärdas och följs upp enligt gällande rutiner.	
Vid behov ska utförare anlita logoped och/eller dietist för att	

optimalt nutritionstillstånd ska kunna uppnås hos den enskilde.	
Utförare ansvarar för att ät och sväljsvårigheter förebyggs, identifieras, riskbedöms, utreds och behandlas, utvärderas och följs upp.	
Utförare ska delta i de kvalitetsregister som socialförvaltningen beslutar.	

Urinblås- och tarmfunktion

I första hand ska personalen uppmärksamma och beakta den enskildes behov av att regelbundet besöka toaletten.

Krav	Uppföljning
Utförare ska säkerställa att den enskilde vid behov får individuellt utprovade hjälpmedel vid bristande urinblås- och tarmfunktion samt säkerställa att dokumentation sker.	
Förskrivare ska instruera den enskilde och omvårdnadspersonal i handhavandet av inkontinenshjälpmedel.	

Sömn

Sömn är en viktig del av livet, då sömnen behövs för att kroppen och hjärnan ska få vila och återhämta sig. Under sömnen aktiveras även kroppens immunsystem och viktiga hormoner bildas samtidigt som produktion av stresshormoner minskar.

Krav	Uppföljning
Utförare ska uppmärksamma den enskildes sömnrytm samt om sömnproblem kan vara orsak till humörsvängningar och minskad koncentrations- och prestationsförmåga.	

Smärta

Smärta är en inbyggd skyddsreflex som varnar för att något är skadat eller håller på att skadas i kroppen.

Krav	Uppföljning
Utförare ska säkerställa att smärta hos den enskilde förebyggs, identifieras, åtgärdas och följs upp.	
Vid bedömning av smärta hos personer som har svårigheter att verbalisera smärtan bör bedömningen grundas på personkännedom och utifrån personcentrerad omvårdnad.	
Utförare ska använda validerade smärtskattningsinstrument.	

Hud och sår

Krav	Uppföljning
Utförare ska säkerställa att sår förebyggs, identifieras, riskbedöms, utreds, behandlas, utvärderas och följs upp samt att dokumentation sker.	
Utförare ska säkerställa att arbete sker efter basala hygienrutiner för att förebygga sårinfektioner.	

Fallprevention och fall

Krav	Uppföljning
Strukturerade riskbedömningar för fall ska genomföras och	

Åtgärdsplaner skapas och följas upp för enskilda personer med fallrisk.	
Ordinerade förflyttningshjälpmedel ska kontrolleras regelbundet och vara anpassade för miljön där de ska användas.	
Boendemiljö ska vara anpassad så att fallolyckor förebyggs.	
Utförare ska delta i de kvalitetsregister som socialförvaltningen beslutar.	

Vård i livets slutskede

Krav	Uppföljning
Vård ska bedrivas utifrån ett palliativt förhållningssätt som syftar till att lindra lidande och främja livskvaliteten för den enskilde och dennes närstående.	
Den enskilde ska ha tillgång till en god symtomlindring samt ha tillgång till hjälp med fysiska, psykiska, sociala och existentiella problem.	
Insatser som ökar den enskildes trygghet och ro ska prioriteras.	
Utförare ska upprätta lokala rutiner för den palliativa vården och dödsfall, så att stor respekt visas såväl den avlidne som närstående och anhöriga.	
Anhöriga och närstående till personer som avlider under vistelse i särskilt boende ska erbjudas efterlevandesamtal avseende deras upplevelse av vården i livets slutskede, symtomlindring, delaktighet samt kontakt med personal och övriga aktörer i korttidsboendet.	
Utförare ska delta i de kvalitetsregister som socialförvaltningen beslutar.	

Medicintekniska produkter

Medicintekniska produkter (MTP) ingår i utförarens hälso- och sjukvårdsansvar. De indelas i tre grupper, medicinteknisk utrustning, arbetstekniska hjälpmedel/verksamhetshjälpmedel och individuellt utprovade hjälpmedel.

Krav	Uppföljning
Utförare ska tillämpa Socialstyrelsens föreskrift, SOSFS 2008:1, om användning av medicintekniska hjälpmedel i verksamheten, såväl som <i>Regelverk för hjälpmedel Region Gotland</i> och riktlinjer i MAS-handboken.	
Utförare ska ha rutiner för inköp av produkter som används inom hälso- och sjukvården.	
Utförare ska ha rutiner för säker användning av MTP.	
Utförare ska utse ansvarig för MTP. Utsedd persons uppgifter och ansvar för MTP ska finnas väl dokumenterad och ingå i verksamhetens ledningssystem.	
Utförare ska tillhandahålla och bekosta MTP och övrig utrustning som åtgår för att fullgöra uppdraget, förutom i de fall då hälso- och sjukvårdsförvaltningen har kostnadsansvaret.	
Utförare ska bekosta förbrukningsartiklar (inklusive inkontinenshjälpmedel) och arbetstekniska hjälpmedel/verksamhetshjälpmedel.	

Förskrivare ska instruera och handleda omvårdnadspersonal i handhavandet av MTP.	
Utförare ska ansvara för att det finns rutiner för anmälan av tillbud och olyckor med MTP.	

Personal

Personal ska ha den kompetens och kunskap som erfordras för genomförandet av insatsen. Se rekommendationer i Socialstyrelsens allmänna råd, SOSFS 2014:2

Krav	Uppföljning
Utbildning i normalt åldrande, ålderdomens sjukdomar inkl. demenssjukdomar, bemötande och rehabiliterande förhållningssätt bedöms speciellt viktigt.	

Övrigt

Säkerhet och krisberedskap

Krav	Uppföljning
Utförare ska ha rutiner för säkerhet och krisberedskap.	
Utförare ska ha en beredskapsplan och rutiner för situationer med höga temperaturer över 27 grader.	
Utförare ska säkerställa att det finns evakueringsplan vid behov av evakuering.	
Utförare ska säkerställa att det finns utrymningsplan för händelse av brand och att samtliga i personalen känner till utrymningsplanen.	

Larm

Krav	Uppföljning
Utförare ska ha internt larmsystem inom särskilt boende så att den enskilde lätt ska kunna få kontakt för hjälp vid akuta behov.	
Larmsystem ska säkra trygghet för den enskilde och larmanrop ska besvaras snarast.	

Nyckelhantering

Krav	Uppföljning
Utförare ska säkerställa skriftliga rutiner för hantering av nycklar i det särskilda boendet, såväl för de enskildas lägenheter som för andra lokaler.	
Om kostnader för byte av lås/nycklar uppstår pga. borttappade nycklar, betalas detta av utförare.	

Praktikanter, elever och studenter

Krav	Uppföljning
Utförare ska ta emot praktikanter, elever och studenter.	